

Володимир ОГРИЗКО,
*Міністр закордонних справ України (2007–2009 рр.),
Надзвичайний і Повноважний Посол*

ЯСКРАВІ СПОГАДИ З ДИПЛОМАТИЧНОГО ЖИТТЯ

Мабуть, уперше за роки, відколи закінчив університет, знову почувався студентом.

Про що згадати? Споминів — не перелічити. Але кожен починається, нехай читач дарує за каламбур, з початку. І таким початком майже для всіх, хто нині тією чи іншою мірою пов'язаний з українською дипломатією, був Інститут міжнародних відносин. Для мене, точніше, факультет...

Підсвідомо відчув, що мене цікавлять міжнародні справи, ще десь у сьомому класі. Щоправда, тоді це був інтерес до Магеллана й Васко да Гама, Нансена й Амундсена. Моя добра, любяча мама, яка все життя провчителювала, викладаючи географію, переповідала мені безліч цікавих історій. До того ж удома була багата, як натовді, бібліотека географічної літератури.

Тож коли постало питання, куди мені податися вчитися, відповідь була однозначна: туди, де стають дипломатами!

Багато хто, дізнавшись про мій намір, резонно застерігав: не в свої сани — не сідай! То — для еліти, твої ж батьки до неї не піднялися. А самотужки головою стіну не проломиш.

Та хіба слухаєш когось, коли тобі 18? А ще я розраховував на один екзамен — мою улюблену історію, яку, здавалося, знав напам'ять.

Одержавши четвірку (бо, зрозуміло, жодних магічних позначок напроти мого прізвища не стояло), я втямив: деклароване і реальне — різні речі. Були мамині сльози, благання все облишити. Але мій мудрий батько безапеляційно прорік: «Складатимеш решту екзаменів». Я вдячний йому за таку рішучість: розумна впертість не раз допомагала мені потім у житті.

Я недобрав пів бала до прохідного і був зарахований, як і ще один хлопець без «блату», додатковим списком на два місця, що лишилися після тих, хто «перестрибнув» встановлену планку.

Гліб Цветков, наш університетський патріарх, сказав тоді мені: «Що ж, тобі ще треба буде довести, що ти тут не зайвий». Відверто кажучи, саме ці слова стали для мене найбільшим стимулом на всі п'ять років навчання. Свою «незайвість» я довів п'ятірками на всіх курсах і захистом дипломної праці німецькою мовою. Але найвищою оцінкою для мене стала пропозиція Гліба Миколайовича вступити до аспірантури на кафедрі, яку він очолював.

Та доля розпорядилась інакше: я обрав практичну роботу. То був шанс, який не можна було прогавити. У відділ преси МЗС УРСР був потрібен співробітник зі знанням німецької мови для роботи з «підривною» західнонімецькою літературою. Такими вважали, наприклад, журнали «Штерн», «Шпігель», газети «Цайт» і «Вельт». І, звичайно, всі «націоналістичні» видання, які сьогодні можна придбати в будь-якому кіоску. Тоді ж на кожному з цих часописів була, як ми жартували, «гайка» — шестигранник. А може, й дві. Тобто щоб нікому — ні-ні! Про ці «ні-ні» щомісяця писали «нагору».

Ось із того 1 серпня 1978 року й почалося моє «аташевське» життя. Не перерахувати, скільки подій — важливих і пересічних, кумедних і гірких, добрих і жорстоких — довелося пережити мені і моїм колегам із тих уже далеких днів. Власне, кожен, хто стояв біля джерел нової, повоєнної української дипломатії (маю на увазі насамперед міжнародників, котрі прийшли на студентську лаву з війни, а також їхні наступні генерації), є благодатним джерелом знань, знехтувати яким було б неприпустимо.

З тієї безлічі подій, свідком, а подеколи й учасником яких мені довелося бути, ще й досі перед очима розгортається одна. Для мене — громадянина й дипломата — найщасливіша! Про неї палко мріяли ще за радянських часів, її наближали щоденною копіткою працею під «невсипущим оком старшого брата» і водночас боялися зурочити надмірним очікуванням.

Було 2 грудня 1991 року. Напередодні разом із батьком (його не стало через три тижні) пішли на вибори. Він, білорус, щиро голосував за нашу вільну Україну. Для мене це назавжди залишиться прикладом високої громадянськості.

Понеділок минув напружено. Надходило дедалі більше повідомлень про результати голосування. Настрій, принаймні в тієї групи співробітників МЗС, а точніше однодумців, до якої належали я, Іван Бетляр, Антон Бутейко, Борис Тарасюк, Андрій Фіалко, поліпшувався з кожною годиною. Ми були переконані в позитивних результатах референдуму. Питання було лише в тому, який відсоток наших громадян проголосує «за».

Коли цифри сягнули 76, 80 відсотків, усе стало зрозуміло. Почалися телефонні дзвінки, взаємні привітання, радість!

Та один дзвінок трохи насторожив. Була вже дев'ята година вечора. Телефонували з канцелярії тодішнього Генерального консула Польської Народної Республіки в Україні. Він просив термінової зустрічі з Міністром закордонних справ Анатолієм Зленком.

Попри дещо незвичний для дипломатичного прийняття час, згоду було дано. Через 15 хвилин консул прибув до МЗС.

Б. Тарасюк, А. Фіалко і я перебували тоді в кабінеті міністра. Зайшов Генеральний консул. З усього було видно, що дипломат хвилюється. Звертаючись до міністра, він сказав, що буквально пів години тому одержав інструкцію терміново вручити МЗС УРСР ноту.

Вона була доволі короткою, і суть її вкладалася в одне речення: Польща визнає Україну незалежною державою і готова встановити дипломатичні відносини!

Правду кажучи, я спершу не повірив. Усе здавалося надто нереальним, схожим на сон. Україна — вільна! Україна — незалежна! Україна визнана як держава!

Про це негайно поінформували керівництво Верховної Ради, а вранці про це дізнався весь світ!

Сказати, що ми були горді, щасливі, натхненні, — це не сказати нічого. Це був триумф, це була перемога! Було подано шампанське, виголошено тости за незалежну Україну, українсько-польську співпрацю і дружбу.

А вже 3 грудня надійшли повідомлення з Канади, Угорщини й інших країн. Ми тільки й встигали їх реєструвати. Здіймалася благодатна хвиля міжнародного визнання України. Ставала реальністю нова велика європейська держава. Розпочався відлік останніх днів останньої імперії...

Теперішнім студентам скажу, що для досягнення успіху в житті людина повинна мати позицію, «хребет». Тоді в неї все складеться добре.

Завжди радо приходжу до того навчального закладу, який дав мені путівку в життя. Тут чудові викладачі, прекрасна школа, яка розвивалася протягом багатьох десятиліть. І результатом усього цього є те, що багато наших випускників досягають дуже високих особистих результатів, а спільно — підіймають нашу державу. Інститут стає майданчиком, де відбуваються дуже цікаві, глибокі дискусії. Це велика перевага для нього.

Важливо щиро любити Україну, хотіти зробити її кращою і бути активним. Це потрібно кожному студенту нашого інституту.

Volodymyr OHRYZKO,
*Minister for Foreign Affairs of Ukraine (2007–9),
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary*

VIVID MEMOIRS FROM DIPLOMATIC LIFE

Abstract. The memoirs begin with reminiscences of the author's admission and motivation to study at the university, highlighting the obstacles and challenges faced in the institution of higher education. The author emphasises the role of Hlib Tsvietkov, the 'university patriarch', in his motivation to study.

Furthermore, the memoirs outline the author's choice of practical work at the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine and his initial steps in diplomatic service as an attaché.

From a historical perspective, the memoirs vividly recall 2 December 1991 as the day the nation decisively charted Ukraine's development trajectory. Moreover, the memoirs provide a detailed account of the 2 December 1991 meeting between Ryszard Polkowski, Consul-General of the Polish People's Republic in Ukraine, and Anatolii Zlenko, Minister for Foreign Affairs. During this meeting, Ukraine got a momentous note affirming, 'Poland recognises Ukraine as an independent state and is ready to establish diplomatic relations'. The author indicates that initially, they could not believe what was happening; 'everything seemed unreal, like a dream'. By the morning, the whole world knew about Ukraine's independence; 'a fruitful wave of international recognition of Ukraine was rising'.

In conclusion, the author notes that the Institute of International Relations becomes a platform for engaging and profound discussions. Additionally, the memoirs impart crucial advice to students, emphasising the necessity of having a stance, a 'backbone', patriotism, and a desire to improve Ukraine and to make it active.

Keywords: education, Institute of International Relations, Ministry of Foreign Affairs, independence, advice.